

Brusel 25. března 2021
(OR. en)

7407/21

AGRI 160
AGRILEG 61

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	25. března 2021
Příjemce:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, generální tajemník Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2021) 141 final
Předmět:	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ O AKČNÍM PLÁNU PRO PODPORU EKOLOGICKÉ PRODUKCE

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2021) 141 final.

Příloha: COM(2021) 141 final

V Bruselu dne 25.3.2021
COM(2021) 141 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

O AKČNÍM PLÁNU PRO PODPORU EKOLOGICKÉ PRODUKCE

{SWD(2021) 65 final}

ÚVOD A SOUVISLOSTI

Zelená dohoda pro Evropu je ústředním bodem politické agendy Komise. Jejím hlavním cílem je udržitelná, klimaticky neutrální Evropa do roku 2050, která bude fungovat jako prostředek pro investice a růst¹.

Zelená dohoda zdůrazňuje, že je „klíčové“ zvládnout přechod k udržitelnějšímu potravinovému systému, zejména posílit úsilí zemědělců zaměřené na boj proti změně klimatu, ochranu životního prostředí a zachování biologické rozmanitosti. Zemědělská obec sehrává při dosahování těchto cílů zásadní úlohu. Zemědělci pocítují dopady změny klimatu a úbytek biologické rozmanitosti jako první a zároveň jsou neudržitelné zemědělské postupy nadále hlavním faktorem, který tento úbytek způsobuje. Ekologičtí zemědělci jsou průkopníky budoucího udržitelného zemědělství. Otevírají cesty k ekologičtějšímu zemědělství a inovativním postupům produkce, které jsou přátelštější k životnímu prostředí, podporují oběhovost a dobré životní podmínky zvířat. Logo pro ekologickou produkci odráží závazky zemědělců k těmto náročným normám produkce a ujišťuje spotřebitele o tom, že produkt je vyroben v souladu s velmi specifickými a přísnými pravidly udržitelnosti. Ještě důležitější je, že ekologickým zemědělstvím získávají naše pole přírodnější charakter a díky tomu jsou zemědělci odolnější vůči ekonomickým změnám a také změnám, které přinášejí čím dál více nestálé přírodní podmínky a klima.

Proto strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030² a strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“³ – společně s nadcházejícím akčním plánem pro nulové znečištění ovzduší, vody a půdy – stanoví konkrétní opatření pokrývající celý řetězec od výroby potravin po spotřebu, opatření, která rovněž zahrnují mezinárodní spolupráci v oblasti udržitelných potravinových systémů. Cílem těchto strategií je sladit produkci potravin s ochranou životního prostředí a zároveň urychlit investice a udržitelnou výrobu, přičemž se jedná o cíl, který se Komise bude snažit prosazovat v rámci cílů udržitelného rozvoje. Ve strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ byla navíc oznámena iniciativa EU v oblasti nízkouhlíkového zemědělství pro tento rok, která si klade za cíl odměnit zemědělce v rámci klimatického paktu za ověřené poskytování služeb obnovy ekosystémů, snižování emisí a ukládání uhlíku.

Pandemie COVID-19 mezitím postavila EU před bezprecedentní výzvu. Má dalekosáhlý dopad na hospodářství, zdraví lidí a potravinové systémy. Reakce EU zahrnuje plán

ZÁKLADNÍ ÚDAJE: Plocha obdělávaná ekologickým zemědělstvím se za posledních 10 let zvětšila o téměř 66 % – z 8,3 milionu hektarů v roce 2009 na 13,8 milionu hektarů v roce 2019. V současné době představuje 8,5 % z celkové „využívané zemědělské půdy“ v EU. Tomuto nárůstu plochy odpovídalo podstatné zvýšení maloobchodního prodeje. Jeho hodnota se za posledních 10 let zdvojnásobila – z přibližně 18 miliard EUR v roce 2010 na více než 41

¹ Legislativní návrh COM/2018/392 final – 2018/0216 (COD), budoucí společné zemědělské politiky (SZP) také vyzdvihuje prospěšnou úlohu ekologického zemědělství a poskytuje mu podporu prostřednictvím různých mechanismů.

² COM(2020) 380 final.

³ COM(2020) 381 final.

obnovy podporovaný nástrojem „Next Generation EU“ a novým víceletým finančním rámcem. Finanční prostředky z nástroje „Next Generation EU“ by mohly být použity na podporu investic v odvětví ekologické produkce, pokud budou splněny jisté podmínky a cíle. Oživení Evropy po krizi COVID-19 představuje příležitost k rychlému uskutečnění Zelené dohody, jelikož zajišťuje širokou platformu pro udržitelné modely produkce a spotřeby, a to i v oblasti zemědělství a akvakultury.

Tím, že zvyšuje příjmy venkova, hraje ekologické zemědělství ústřední roli při dosahování oživení Evropy, které by mělo být zelené a digitální. Jeho dodavatelské řetězce jsou ve většině případů kratší a díky novým ustanovením, která zavedlo nařízení 2018/848 o ekologické produkci⁴, poskytuje drobným zemědělcům více příležitostí. Cílem tohoto nařízení je toto odvětví modernizovat, harmonizovat pravidla a zajistit přítom stabilní právní rámec.

Ohledně klíčové role ekologické produkce a spotřeby panuje široká shoda. Komise ve své strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ a strategii v oblasti biologické rozmanitosti definovala cíl „začít do roku 2030 využívat nejméně 25 % zemědělské půdy v EU k ekologickému zemědělství a významně rozšířit ekologickou akvakulturu“. Evropský parlament ve svém usnesení ze dne 15. ledna 2020 o Zelené dohodě pro Evropu zdůraznil, že zemědělství má potenciál přispět ke snížení emisí v EU prostřednictvím udržitelných postupů, např. ekologickým zemědělstvím.⁵ Rada ve svých závěrech ze dne 19. října 2020 o strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“⁶ zdůraznila úlohu ekologických produktů v udržitelném potravinovém systému. Lidé v celé EU zároveň podporují udržitelné zemědělství a produkci potravin a veřejné povědomí o logu EU pro ekologickou produkci se výrazně zvýšilo, jak potvrzuje zpráva o zvláštním průzkumu Eurobarometr č. 504⁷.

Proto Komise předkládá tento akční plán pro ekologické zemědělství. Vychází z akčního plánu na období 2014–2020, který se již zabýval některými problémy zjištěnými přezkumem ekologické politiky EU, jenž vyústil v přijetí nařízení (EU) 2018/848 o ekologickém zemědělství. Všech osmnáct opatření v období 2014–2020 bylo provedeno v plném rozsahu. Kromě regulačních úspěchů patří k hlavním přínosům zavedení elektronického potvrzení o kontrole (e-COI) v systému Traces, díky kterému se zlepšila sledovatelnost, a tím i integrita ekologických produktů a vzrostl počet informací o dovozu ekologických produktů do EU; zvláštní financování výzkumu a inovací v oblasti ekologických produktů v rámcových programech EU pro výzkum a inovace a začlenění ekologických produktů do „zelených veřejných zakázek“.

⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/848 ze dne 30. května 2018 o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 834/2007.

⁵ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. ledna 2020 o Zelené dohodě pro Evropu: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0005_CS.html.

⁶ Závěry Rady o strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“: <https://www.consilium.europa.eu/media/46419/st12099-en20.pdf>.

⁷ V tomto zvláštním průzkumu Eurobarometr uvedlo 56 % dotázaných, že logo pro ekologickou produkci zná.

Nový akční plán (2021–2027) také zohledňuje výsledek veřejné konzultace konané v období od září do listopadu 2020, který potvrdil silnou podporu akčního plánu a jeho navrhovaných opatření ze strany zúčastněných stran i širší veřejnosti.

Současné odhady předpovídají pozoruhodný růst odvětví ekologického zemědělství v tomto desetiletí. I kdybychom jen pokračovali v tom, co již děláme, mohl by podle některých zdrojů podíl využívání zemědělské půdy ze strany ekologického zemědělství do roku 2030 dosáhnout 15 % až 18 %⁸. Cíl 25 % naše ambice výrazně zvyšuje. Cílem tohoto akčního plánu je povzbudit zemědělce k přechodu na ekologické zemědělství, a podpořit tak výrazné zvýšení podílu ekologického zemědělství v EU, a rozšířit dostupnost ekologických potravin. Toto dodatečné úsilí má překlenout rozdíl mezi růstovou křivkou při „pokračování bez opatření“ a cílem 25 % do roku 2030.

HLAVNÍ PŘÍNOSY:	Půda obhospodařovaná ekologicky má o 30 % vyšší biologickou rozmanitost než půda obhospodařovaná tradičními způsoby. Ekologické zemědělství je například prospěšné pro opylovače. Ekologičtí zemědělci nesmí používat syntetická hnojiva a mohou používat jen omezený okruh chemických pesticidů. Kromě toho je zakázáno používání geneticky

Občané Evropy mají k dispozici bezpečným a vysoce kvalitním potravinám. V posledních desetiletích se však podíl výdajů domácností na potraviny snižuje a snižování cen potravin vede ke stagnaci příjmů zemědělců. Ekologické zemědělství je nákladnější, protože ekologičtí zemědělci pracují extenzivněji a využívají přírodní procesy a látky bez použití syntetických produktů, přičemž výnosy jsou nižší. Ekologičtí

zemědělci však často mají vyšší příjmy, neboť si spotřebitelé cení přínosu ekologického zemědělství k životnímu prostředí, a proto jsou ekologické produkty prodávány za vyšší ceny než produkty tradiční.

Když se ekologické produkty začlení do školních jídel a kantýn na pracovišti prostřednictvím zadávání veřejných zakázek, do odvětví pohostinství prostřednictvím pobídek a zviditelnění, do supermarketů prostřednictvím propagačních kampaní a také když se stanou součástí každodenního domácího vaření, získá více evropských občanů přístup k vícero ekologickým produktům. Je rovněž nutné řešit přístupnost a cenovou dostupnost ekologických potravin, aby měly k ekologickým potravinám lepší přístup rodiny s nízkými příjmy. Cílem akčního plánu je podpořit zemědělce v přechodu na ekologickou produkci také zlepšováním příležitostí ke vzdělávání a odborné přípravě, podporováním trhu pro ekologické produkty a souběžným identifikováním příslušných pobídek.

Ekologické zemědělství by mělo být jedním z modelů, které je třeba následovat. Není to jediný udržitelný zemědělský systém, ale dokud nebude plně zavedeno nízkouhlíkové zemědělství, je to zatím jediný systém, který byl uznán spolehlivou certifikační metodou. Jako takový by měl jít příkladem na cestě k udržitelnějším zemědělským postupům, lepšímu využívání obnovitelných zdrojů, vyšším normám v oblasti dobrých životních podmínek zvířat a vyšším příjmům zemědělců. Ekologické zemědělství může také různými způsoby posílit sociální udržitelnost a podpořit v souladu s nadcházející

⁸ Eurostat a HIS Markit.

dlouhodobou vizí pro venkovské oblasti rozvoj venkovských oblastí, jakož i pobřežních oblastí. To může přinést více příležitostí mladým zemědělcům a pomoci podpořit rovný přístup a rovné výtěžky pro muže a ženy v tomto odvětví⁹. Studie¹⁰ ukazují, že ženy podnikající v zemědělství mají v rámci ekologického zemědělství snazší vstup na trh než v konvenčním odvětví. Ekologické zemědělství musí inspirovat konvenční zemědělství a být průkopníkem.

V prosinci 2020 zveřejnila Komise doporučení¹¹ členským státům ohledně jejich budoucích strategických plánů SZP. Tato doporučení se zabývají hospodářskými, environmentálními a sociálními výzvami evropského zemědělství a venkovských oblastí a zaměřují se na cíle Zelené dohody pro Evropu, včetně cíle začít do roku 2030 využívat 25 % zemědělské půdy k ekologickému zemědělství. Členské státy se proto vyzývají, aby pro tyto cíle Zelené dohody stanovily ve svých strategických plánech SZP vnitrostátní cílové hodnoty. Na základě evropských průměrů a trendů by se členské státy měly zaměřit na zvětšení ekologicky obhospodařované plochy definováním cílových procent nebo podporou pozitivních trendů. Členské státy se vyzývají, aby při přípravě svých národních strategických plánů SZP reagovaly na výše uvedená doporučení.

Jelikož se rozsah ekologické produkce a spotřeby mezi jednotlivými členskými státy výrazně liší – podíl zemědělské půdy v ekologickém zemědělství se pohybuje od dolní hranice 0,5 % do horní hodnoty přesahující 25 % –, je zásadní, aby každý členský stát co nejdříve vypracoval **svou vlastní vnitrostátní strategii** pro ekologické zemědělství, **toto odvětví komplexně analyzoval a určil související opatření, pobídky, jasné lhůty a vnitrostátní cíle**. Všechny členské státy by měly – s ohledem na svou odlišnou výchozí situaci – vysvětlit, jak hodlají přispět k dosažení cíle pro celou EU, a stanovit vnitrostátní cílové hodnoty podílu plochy v ekologickém zemědělství do roku 2030. Aby členské státy zajistily úspěch svých vnitrostátních akčních plánů v oblasti ekologické produkce, měly by vytvářet odpovídající kapacitu k jejich provádění. Komise bude sledovat pokrok členských států při plnění jejich vnitrostátních cílů, čímž poskytne sobě a členským státům příležitost projednat provádění navrhovaných opatření, a v případě potřeby poskytne pokyny k nezbytným a příslušným úpravám.

Pokud jde o **akvakulturu**, ekologickou akvakulturu podpoří nové strategické zásady udržitelného rozvoje akvakultury v EU, které má Komise přijmout na jaře 2021. Komise navíc vybízí členské státy EU, aby nárůst podílu ekologické akvakultury zahrnuly mezi cíle svých revidovaných víceletých vnitrostátních strategických plánů pro akvakulturu. Pracovní dokument útvarů Komise o perspektivě mořských oblastí jako vodítka pro programování Evropského námořního a rybářského fondu (ENRF) dále stanovuje,¹² že ENRF (budoucí Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond, ENRAF) by měl být

⁹ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/LFST_R_ERGAU__custom_443889 a https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/ILC_DI17__custom_416294

¹⁰ Úloha financování v rámci společné zemědělské politiky (SZP) pro ženy v zemědělství; [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536466/IPOL_STU\(2015\)536466_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/536466/IPOL_STU(2015)536466_EN.pdf)

¹¹ COM(2020) 846 final.

¹² Pracovní dokument útvarů Komise o regionálních analýzách přímořských oblastí – Regionální výzvy při plnění cílů společné rybářské politiky – Hledisko přímořských oblastí jako vodítka pro programování ENRF (SWD(2020) 206 final).

použit na podporu udržitelných postupů v oblasti akvakultury, jako je ekologická produkce.

Akční plán je uspořádán podél tří os, které odpovídají struktuře potravinového řetězce (výroba, zpracování a maloobchodníci a spotřebitelé). Stěžejní význam pro podporu pozitivního vývoje v ekologickém odvětví a pro udržení vyváženého a výnosného trhu pro ekologické hospodářské subjekty má zvýšení celkové poptávky po ekologických produktech. Rostoucí spotřeba ekologických produktů je pro povzbuzení zemědělců k přechodu na ekologické produkty zcela zásadní (osa 1). K dosažení cílů začít do roku 2030 využívat 25 % zemědělské půdy k ekologickému zemědělství a významně rozšířit ekologickou akvakulturu jsou rovněž zapotřebí další pobídky pro výrobu (osa 2). Odvětví ekologické produkce musí také ještě více přispívat k řešení výzev v oblasti udržitelnosti a životního prostředí (osa 3). Kromě pokračování v některých stávajících úspěšných akcích předkládá tento akční plán také řadu nových akcí a mobilizuje různé zdroje financování.

Komise má v úmyslu zvýšit podíl **výzkumu a inovací** a věnuje nejméně 30 % rozpočtu určeného pro akce týkající se výzkumu a inovací v oblasti zemědělství, lesnictví a venkova¹³ na témata, která jsou specifická pro odvětví ekologické produkce nebo s ním přímo souvisí. Výzkum se bude mimo jiné zabývat měnícím se chováním zemědělců a spotřebitelů, zvýšenými výnosy plodin, genetickou biodiverzitou a alternativami sporných produktů. V této souvislosti Komise posílí koordinaci vnitrostátních programů výzkumu a inovací v oblasti ekologických potravin a poskytne nové příležitosti prostřednictvím mise navrhovaného programu Horizont Evropa pro zdravou půdu a potraviny a prostřednictvím partnerství, zejména v oblasti agroekologie a potravinových systémů. Šíření výsledků výzkumu a inovací bude podporováno prostřednictvím evropského inovačního partnerství AGRI a zemědělského znalostního a inovačního systému (AKIS) s cílem podpořit všeobecné rozšíření ekologických produktů ve všech členských státech.

Všechny orgány EU, členské státy a zúčastněné strany musí být plně zapojeny do přípravy opatření nezbytných k dosažení prvořadého cíle akčního plánu: poskytnout pevný základ pro budoucnost tohoto odvětví.

OSA 1. EKOLOGICKÉ POTRAVINY A PRODUKTY PRO VŠECHNY: STIMULOVAT POPTÁVKU A ZAJISTIT DŮVĚRU SPOTŘEBITELE

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Zatímco každý Evropan utratí za ekologické produkty v průměru kolem 84 EUR ročně¹⁴, roční spotřeba ekologických produktů na obyvatele se mezi členskými státy značně liší, a to od 344 EUR do 1 EUR. Kromě rozdílů v kupní síle je to způsobeno také skutečností, že v některých regionech tento trh teprve vzniká, v mnoha oblastech chybí dostatek řádných dodavatelských řetězců a povědomí spotřebitelů o logu a výhodách ekologické produkce je nedostatečné. I když je produkce ekologické akvakultury relativně novým odvětvím, má značný potenciál růstu.

¹³ Konkrétněji: 30 % příštích výzev týkajících se oblasti intervence 3 „Zemědělství, lesnictví a venkovské oblasti“ klastru 6 programu Horizont Evropa.

¹⁴ Fibl – The World of organic agriculture 2020 (Svět ekologického zemědělství v roce 2020).

Žádoucí růst v oblasti ekologického zemědělství se bez zvýšení poptávky po ekologických produktech neuskuteční. I když je tento akční plán komplexní, zdůrazňuje především „přitažlivý“ účinek zvýšené spotřeby ekologických potravin v celé EU, která je jeho cílem. Občané EU si čím dál tím více cení potravin vyrobených postupy, které mají pro společnost širší přínos, jako jsou ekologické produkty, produkty se zeměpisným označením, systémy výroby potravin v blízkosti spotřebitele, které mají menší uhlíkovou stopu, a inovativní řešení v oblasti nízkoemisní výroby potravin¹⁵.

Opatření navrhovaná v této ose se zaměřují na stimulaci poptávky po ekologických produktech zvýšením povědomí o jejich výhodách a důvěry spotřebitelů v logo ekologického zemědělství. Spotřebu ekologických produktů mohou také stimulovat samotné členské státy. Některé nástroje jsou k dispozici na úrovni členských států. Členské státy mohou například snížit sazby DPH na ovoce a zeleninu z produkce ekologického zemědělství. Podpora spotřeby ekologických potravin bude pobízet zemědělce k přechodu na ekologickou produkci, což následně zvýší a diverzifikuje nabídku, aby se uspokojila vyšší poptávka spotřebitelů.

1.1. Podpora ekologického zemědělství a loga EU

Ačkoli je logo EU pro ekologickou produkci nejuznávanějším z evropských log kvalit, stále existuje prostor pro další zvyšování povědomí o něm. Poslední průzkum Eurobarometr na toto téma¹⁶, který byl zveřejněn v říjnu 2020, ukazuje, že 56 % spotřebitelů v EU má o logu EU pro ekologickou produkci povědomí. To je ve srovnání s předchozími roky podstatný nárůst. Významné rozdíly mezi členskými státy však přetrvávají, protože hodnoty se ve členských státech pohybují od 30 % do 74 %.

V rámci politiky EU v oblasti podpory zemědělství již Komise ekologické produkty aktivně propaguje a bude tak činit i v budoucnu. Pro rok 2021 činí celkový podíl rozpočtu na podporu zemědělství přidělený na ekologické produkty 27 %, což představuje 49 milionů EUR.

Opatření 1: *Pokud jde o informace a komunikaci, Komise:*

- *se počínáje rokem 2021 v rámci témat, na která se vztahuje každoroční výzva k předkládání návrhů informačních opatření týkajících se SZP, více zaměří na ekologické produkty,*
- *bude počínáje rokem 2022 průběžně shromažďovat údaje o environmentálních, hospodářských a sociálních výhodách ekologického zemědělství a informovat občany, včetně zemědělců, o těchto výhodách prostřednictvím lepšího využívání sociálních sítí,*
- *bude počínáje rokem 2022 zjišťovat, jaké je povědomí spotřebitelů o logu EU pro ekologickou produkci, za účelem sledování pokroku od výsledků průzkumu Eurobarometr z roku 2020, bude nadále provádět průzkumy Eurobarometr, které jsou*

¹⁵ Diskusní dokument Komise „Směrování k udržitelné Evropě do roku 2030“.

¹⁶ Zvláštní EUROBAROMETR č. 504.

cenným nástrojem měření účinnosti opatření Komise na podporu loga pro ekologickou produkci, a

- *ve spolupráci s Evropským parlamentem a dalšími subjekty, jako je Evropský hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů a zastoupení Komise v členských státech, určí hlavní akce, na kterých bude informovat o ekologických produktech¹⁷, zejména v členských státech, kde je poptávka nižší než průměrná úroveň EU.*

Opatření 2: *Pokud jde o propagaci, Komise bude i nadále zajišťovat ambiciózní rozpočet propagační politiky EU na podporu spotřeby ekologických produktů, který je v souladu s ambicemi, politikou a opatřeními strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ a evropským plánem boje proti rakovině. Počínaje rokem 2021 si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *přidělovat navýšený rozpočet v rámci ročních pracovních programů politiky na podporu zemědělství s cílem zvýšit povědomí spotřebitelů o ekologických produktech a stimulovat jejich poptávku,*
- *zintenzivnit propagaci ekologických produktů EU na cílených rostoucích trzích třetích zemí například prostřednictvím účasti na veletrzích ve spolupráci s členskými státy,*
- *zvýšit povědomí ekologických producentů v EU o vývozních příležitostech, aby bylo možné využívat výhody plynoucí z naší sítě dohod o volném obchodu a dohod o rovnocennosti, a*
- *posilovat viditelnost odvětví prostřednictvím ocenění za vynikající výsledky v ekologickém potravinovém řetězci v EU.*

1.2. Podpora ekologických jídelen a větší využívání zelených veřejných zakázek

Velkoměsta, města a regiony hrají v podpoře ekologické produkce stále důležitější úlohu. Významné příležitosti pro zvýšení spotřeby a výroby ekologických potravin by mohl přinést rozvoj jídelen, které upřednostňují ekologické potraviny, a také například nabízení poukazů na ekologické potraviny zranitelným osobám. Stávající sítě by měly být pobízeny k rozšíření počtu velkoměst a měst zapojených do národních nebo místních strategií propagujících ekologické potraviny v jídelnách.

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Kodaň je první město, které ekologické potraviny nabízí ve všech veřejných jídelnách, přičemž tyto jídelny jsou zásobovány z přibližně 25 000 hektarů ekologicky obdělávané zemědělské půdy, která se nachází převážně v okolí tohoto města. Vídeň má síť ekologických městských zahrad o rozloze přibližně 860 ha, která zásobuje také veřejné jídelny, zejména školky. Řím podává ve veřejných jídelnách přibližně 1 milion jídel z ekologických produktů denně.

¹⁷ Navíc k akcím, kterých se útvary Komise již účastní.

Přechod k ekologickým produktům by mohl podnítit příměstské zemědělské a akvakulturní činnosti, rozvoj místních dodavatelských řetězců a výměnu osvědčených postupů, například mezi veřejnými jídelnami a restauracemi. Zajištěním nabídky ekologických produktů v jídelnách se tyto produkty zároveň zpřístupní širšímu okruhu spotřebitelů.

Také zelené veřejné zakázky (GPP) nabízí potenciál k povzbuzení ekologického zemědělství. Při provádění těchto postupů zadávání veřejných zakázek by měla být věnována zvláštní pozornost malým zemědělským podnikům, mikropodnikům a malým a středním podnikům. V říjnu 2019 vydala Komise nová kritéria EU pro zelené veřejné zakázky v oblasti potravin, stravovacích služeb a prodejních automatů¹⁸. Orgány veřejné správy – zejména na místní úrovni – však stále nemají dostatečné znalosti o možnostech, které zelené veřejné zakázky při organizování veřejných zakázek nabízí. Komise se ve strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ zavazuje, že určí nejlepší způsoby stanovení minimálních povinných kritérií pro zadávání zakázek v oblasti udržitelných potravin s cílem propagovat zdravé a udržitelné stravování, včetně ekologických produktů, ve školách a veřejných institucích, což by mělo být základem pro jakékoli budoucí kroky Komise v této oblasti.

Opatření 3: S cílem podpořit větší využívání ekologických produktů ve veřejných jídelnách si Komise spolu se zúčastněnými stranami a členskými státy stanovila tyto úkoly:

- *zvyšovat povědomí o kritériích pro zelené veřejné zakázky vydaných v roce 2019, o práci na zadávání veřejných zakázek na potraviny pro zdraví a o společné akci Best ReMap¹⁹,*
- *začleňovat ekologické produkty do minimálních povinných kritérií pro zadávání veřejných zakázek na udržitelné potraviny, která mají být vypracována jako součást legislativního rámce pro udržitelné potravinové systémy do roku 2023,*
- *analyzovat současnou situaci, pokud jde o uplatňování zelených veřejných zakázek EU. Komise využije národní akční plány pro ekologické zemědělství s cílem sledovat uplatňování zelených veřejných zakázek a vyzve členské státy, aby je veřejné orgány více využívaly. Rovněž vybidne členské státy, aby stanovily ambiciózní národní cíle pro ekologické produkty v zelených veřejných zakázkách,*
- *v úzké spolupráci s Evropským hospodářským a sociálním výborem, Výborem regionů a Paktem starostů a primátorů bude počínaje rokem 2022 připravovat zvláštní akce pro veřejné správy odpovědné za veřejné stravování s cílem zvýšit povědomí o zelených veřejných zakázkách prostřednictvím propojení těchto iniciativ s evropským klimatickým paktem.*

¹⁸ COM(2019) 366 – Kritéria EU pro zelené veřejné zakázky v oblasti potravin, stravovacích zařízení a prodejních automatů.

¹⁹ Projekt Best ReMap o stravě a výživě se zvláštním zaměřením na děti: <https://bestremap.eu/>.

1.3. Posílení ekologických školních programů

Program EU pro školy podporuje distribuci ovoce, zeleniny, mléka a mléčných výrobků dětem v kombinaci se vzdělávacími aktivitami, jejichž cílem je, aby se děti v rámci programu znovu dostaly do kontaktu se zemědělstvím a aby si osvojily zdravé stravovací návyky, a tím se podporovala zdravá výživa a udržovala krátkodobá i dlouhodobá spotřeba produktů, které jsou v rámci tohoto projektu nabízeny.

V souladu se strategií „od zemědělce ke spotřebiteli“ by členské státy měly v rámci tohoto programu EU pro školy upřednostnit distribuci ekologických produktů, a to prostřednictvím kritérií výběru nebo zadávání zakázek v postupech zadávání veřejných zakázek anebo prostřednictvím výhodnějších podmínek. Komise tyto zásady zohlední při revizi školních programů. V současné době některé země ekologické produkty neupřednostňují, zejména proto, že jsou často dražší než produkty nepocházející z ekologické produkce, což by mohly členské státy změnit přijetím daňových opatření, jako je například zrušení snížených sazeb u pesticidů jakožto zemědělských vstupů.

Opatření 4: *V rámci přezkumu rámce pro program EU pro školy plánovaného na rok 2023 jako součást strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ a v souladu s evropským plánem boje proti rakovině si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *jednat s členskými státy s cílem určit způsoby, jak dále zvýšit distribuci ekologických produktů ve školních programech. Komise vyzve členské státy, aby pokračovaly ve zvyšování tohoto podílu, přičemž členské státy, které i nadále zaostávají, budou muset vyvinout zvýšené úsilí, a*
- *provést studii ohledně reálné ceny potravin, včetně úlohy zdanění, s cílem vypracovat doporučení.*

1.4. Předcházení podvodům s potravinami a posilování důvěry spotřebitelů

Úspěch ekologických produktů z hlediska vývoje trhu a preferencí spotřebitelů závisí na důvěře spotřebitelů v logo EU pro ekologickou produkci a systém jeho kontroly. Podvodné chování a úmyslné porušování ekologických pravidel mohou poškodit důvěru spotřebitelů v ekologické produkty.

Pro prevenci a boj proti podvodům s ekologickými produkty na vnitrostátní úrovni i na úrovni Unie je velmi důležitá spolupráce mezi úředníky se znalostmi o zemědělsko-potravinářském řetězci, policií a celníky s vyšetřovacími pravomocemi, soudci a státními zastupitelstvími. To platí také pro posílení a optimalizaci využívání nových technologií.

Opatření 5: *V roce 2021 Komise začne posilovat boj proti podvodným praktikám, zejména:*

- *zajistí důkladnější dohled nad kontrolními systémy v členských státech a třetích zemích, posílí spolupráci se správními orgány členských států a třetími zeměmi uznanými za rovnocenné, přičemž se bude spoléhat – mimo jiné – na jejich prostředky a výsledky předchozích auditů,*

- bude pomáhat členským státům při vývoji a provádění politiky prevence podvodů s ekologickými produkty prostřednictvím cílených seminářů za účelem sdílení získaných zkušeností a osvědčených postupů,
- bude spolupracovat se sítí EU pro odhalování podvodů v potravinářství a Europolem při analýze odvětví s cílem předcházet podvodům a koordinovat vyšetřování, posílí spolupráci s příslušnými orgány a donucovacími orgány ve třetích zemích za účelem výměny informací o ekologickém obchodu a podvodech,
- podpoří členské státy a vypracuje pokyny ohledně posílení kontroly dovozu na hranicích,
- podpoří přísnější opatření k omezení podvodných praktik prostřednictvím souborů sankcí,
- zavede opatření k informování spotřebitelů o produktech, u nichž je zjištěn podvod, a/nebo ke stažení takových produktů z trhu a
- vyvine systémy včasného varování s využitím umělé inteligence pro vytěžování dat v EU (např. systém pro správu informací o úředních kontrolách – IMSOC²⁰) a databázi členských států.

1.5. Zlepšení sledovatelnosti

Dobré jméno odvětví ekologických produktů závisí na schopnosti produkty sledovat od spotřebitele zpět k zemědělcům. Pro posílení sledovatelnosti a transparentnosti je důležité mít jasný přehled o hospodářských subjektech zapojených do výroby, distribuce a uvádění na trh ekologických produktů v EU. Kontrolní subjekty již mají povinnost zveřejňovat na svých webových stránkách potvrzení ekologických hospodářských subjektů, ale tyto informace ještě nejsou soustředěny na jediných celoevropských internetových stránkách.

Opatření 6: Počínaje rokem 2021 si Komise stanovila tyto úkoly:

- na základě analýzy již zahájené v rámci akčního plánu z roku 2014 a v návaznosti na doporučení Evropského účetního dvora vyvinout databázi potvrzení všech hospodářských subjektů v EU a později i příslušných hospodářských subjektů ze třetích zemí²¹,
- podporovat registraci příslušných orgánů a kontrolních orgánů, aby mohly podepisovat potvrzení o kontrole v systému TRACES digitálním podpisem. Tento proces bez tištěných dokumentů sníží administrativní zátěž a riziko pozměňování listin; a

²⁰ Systém pro správu informací o úředních kontrolách (IMSOC): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:02019R1715-20191014>.

²¹ Kontrolní systém pro ekologické produkty se zlepšil, některé výzvy ale přetrvávají: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR19_04/SR_organic-food_CS.pdf.

- *koordinovat pravidelné šetření sledovatelnosti ekologických produktů ve spolupráci s členskými státy, jejich kontrolními orgány a třetími zeměmi, zejména v případech podezření na podvod s potravinami.*

Digitální technologie mohou pomoci označovat, sledovat, lokalizovat a sdílet údaje týkající se produktů a Komise připravuje řešení, jako jsou například digitální pasy. Odvětví ekologické produkce by mohlo mít prospěch z využívání nových technologií, zejména proto, že je charakterizováno stále komplexnějšími hodnotovými řetězci a potřebou transparentnosti. Umělá inteligence, blockchain a podobné technologie mohou pomoci posílit ekologickou certifikaci, zejména tím, že zajistí transparentnost v celém dodavatelském řetězci a sledovatelnost produktů, a tím přispějí k důvěře spotřebitelů.

Opatření 7: *Počínaje rokem 2021 si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *v součinnosti s prací na digitálních produktových pasech posoudit, do jaké míry by sledovatelnost ekologických produktů mohla mít prospěch z blockchainu nebo jiných digitálních technologií, a ve druhém kroku společně se zúčastněnými stranami zvážit pilotní projekt. Tyto kroky budou doplněny akcemi v rámci programu Horizont Evropa v oblasti využívání blockchainových technologií v zemědělsko-potravinářském odvětví a dalšími cílenými výzkumnými a inovačními akcemi zaměřenými na vývoj inovativních řešení pro sledování ekologických potravin.*

1.6. Příspěvek soukromého sektoru

Důležitou úlohu při propagaci ekologických potravin mohou hrát maloobchodníci, stravovací služby, restaurace a doručovací služby. Mohou například zajistit dostatečnou a cenově dostupnou nabídku ekologických produktů v obchodech s potravinami, supermarketech a online obchodech, jakož i pokrmů z ekologických potravin v restauracích a u stravovacích služeb. Tyto akce mohou být kombinovány s vysvětlením hospodářských, environmentálních a sociálních přínosů ekologické produkce.

Soukromý sektor může navíc hrát důležitou úlohu při propagaci ekologických potravin, mimo jiné tím, že bude informovat své zaměstnance o výhodách ekologického zemědělství (např. pomocí komunikačních materiálů poskytovaných EU), bude nabízet ekologické produkty ve svých jídelnách a odměňovat své zaměstnance „bio-šeky“, které mohou použít k nákupu produktů ekologického zemědělství.

Opatření 8: *S cílem posílit úlohu maloobchodníků, velkoobchodníků, stravovacích služeb, restaurací a dalších podniků si Komise stanovila od roku 2021 tyto úkoly:*

- *zaměřit se na získávání jasných závazků od příslušných zúčastněných stran, že budou podporovat a zvyšovat distribuci a prodej ekologických produktů, a to v rámci souboru pravidel strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro odpovědné obchodní a marketingové postupy a dále v rámci příslušných platforem, jako je platforma zúčastněných stran pro oběhové hospodářství, a*

- *vytvářet partnerství s podniky ochotnými podporovat v rámci své podnikové politiky udržitelnosti používání ekologických produktů. Tato opatření budou dále projednána v rámci platformy pro podnikání a biologickou rozmanitost²².*

OSA 2. PLÁN DO ROKU 2030: POVZBUZENÍ PŘECHODU A POSÍLENÍ CELÉHO HODNOTOVÉHO ŘETĚZCE

Jak bylo uvedeno výše, pokud jde o podíl zemědělské půdy obdělávané ekologickým zemědělstvím, průměrná hodnota pro celou EU činí 8,5 % a skrývá podstatné rozdíly mezi členskými státy: od dolní hranice 0,5 % po horní hodnotu překračující 25 %. Totéž platí pro produkci ekologické akvakultury, která v některých členských státech významně roste, zatímco v jiných je tato metoda produkce stále v rané fázi²³.

Tyto rozdíly mezi členskými státy jsou částečně způsobeny skutečností, že v některých z nich chybí odpovídající struktury. Zavedení odpovídajících struktur by umožnilo správné nasměrování ekologické produkce v dodavatelských řetězcích, což by následně umožnilo zemědělcům plně těžit z přidané hodnoty ekologické produkce. Akční plán by měl podpořit přechod na ekologickou produkci, zejména v těch členských státech, kde je její podíl nižší než průměr EU. Většina členských států již vymezila své vnitrostátní cíle týkající se zemědělské půdy využívané k ekologickému zemědělství, ve většině případů formou podílu využívané zemědělské plochy.

Klíčovým nástrojem pro podporu přechodu zároveň zůstává SZP. V současné době se na podporu ekologického zemědělství využívá přibližně 1,8 % prostředků SZP. Budoucí SZP bude zahrnovat ekorežimy, které budou kryty rozpočtem ve výši 38–58 miliard EUR, a to na období 2023–2027, v závislosti na výsledku jednání²⁴. Tyto ekorežimy mohou být využity k podpoře ekologického zemědělství. ENRAF bude i nadále poskytovat podporu přechodu na ekologickou akvakulturu.

1.

2.

2.1. Podpora přechodu, investic a výměny osvědčených postupů

Programy SZP pro rozvoj venkova zemědělcům zpřístupnily finanční podporu pro přechod jejich podniků na ekologickou produkci a pro jejich zachování. Tato podpora se pro motivování zemědělců k přechodu na ekologické zemědělství ukázala jako zásadní. Jedná se o hlavní faktor zvětšování rozlohy půdy využívané k ekologické produkci. Pokud jde o budoucí SZP, členské státy budou mít možnost pružně podporovat ekologické hospodářské subjekty způsobem uzpůsobeným jejich situaci jak v rámci

²² https://ec.europa.eu/environment/biodiversity/business/index_en.htm

²³ Zpráva střediska EUMOFA o ekologické akvakultuře, květen 2017.

²⁴ Konečný rozpočet pro ekorežim (na období 2023–2027) je v rámci reformy SZP stále předmětem jednání mezi Evropským parlamentem a Radou. Ve stanovisku Evropského parlamentu se předpokládá přidělení rozpočtu ve výši 58,1 miliardy EUR a ve stanovisku Rady rozpočet ve výši 38,7 miliardy EUR.

fondů pro rozvoj venkova, tak prostřednictvím cílené přímé podpory příjmů směřované na ekorežimy. Rozpočet na podpůrná opatření, která jsou ve strategických plánech SZP zaměřená na přechod na ekologické zemědělství a jeho zachování, a také rozpočet na investiční podporu by měly odpovídat vnitrostátní ambici ohledně zvyšování ekologické produkce.

Ekologické zemědělství významně přispívá ke konkrétním cílům SZP a společné rybářské politiky (SRP), zejména k „zaručení spravedlivého příjmu pro zemědělce“, „vyvážení postavení zemědělců v hodnotovém řetězci“, „zaručení udržitelného rozvoje a účinného řízení přírodních zdrojů“, „ochraně ekosystémových služeb biologické rozmanitosti a přírodních stanovišť a krajiny“ a „zlepšení reakce zemědělství a akvakultury EU na společenské požadavky na potraviny a zdraví a také dobré životní podmínky zvířat“.

Ekologickým zemědělstvím se konkrétně zabývají doporučení pro členské státy týkající se devíti specifických cílů SZP. V těchto doporučeních Evropská komise žádá členské státy, aby s přihlédnutím ke své konkrétní situaci a výše uvedeným doporučením pro cíl týkající se ekologických oblastí stanovily jednoznačné vnitrostátní cílové hodnoty.

V rámci SZP po roce 2020 Komise podpoří technickou pomoc zemědělcům v celé EU s cílem povzbudit zavádění ekologického zemědělství. Podpora ekologické akvakultury bude poskytována prostřednictvím Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu (ENRAF) na období 2021–2027.

Rozvíjení odvětví ekologické produkce vyžaduje také změny kvalifikace a prohlubování dovedností pracovní síly v zemědělství a potravinářství. Evropský pakt pro dovednosti poskytuje příležitosti k rozsáhlým partnerstvím v oblasti dovedností v průmyslových ekosystémech, jako je například ten zemědělský a potravinářský, a měl by být plně mobilizován, aby byly dosaženy cíle stanovené v tomto sdělení.

Opatření 9: *V rámci nové SZP a SRP Komise stanovila tyto úkoly:*

- *počínaje rokem 2023 posoudit konkrétní okolnosti a potřeby členských států, pokud jde o růst odvětví ekologické produkce, a zajistit, aby členské státy co nejlépe využívaly možnosti, které nabízí nová SZP, na podporu svého vnitrostátního odvětví ekologické produkce. Tato podpora bude zahrnovat technickou pomoc, výměnu osvědčených postupů a inovací v ekologické produkci a plné využití příslušných nástrojů SZP, jako jsou ekorežimy a závazky v oblasti environmentálního řízení rozvoje venkova, které zahrnují ekologické zemědělství. Budou posíleny zemědělské poradenské služby týkající se konkrétních témat, zejména jako součást zemědělského znalostního a inovačního systému (AKIS), s cílem podporovat příslušnou výměnu znalostí,*
- *počínaje rokem 2022 podporovat výměnu osvědčených postupů (osnovy vzdělávání a odborné přípravy, kurzy, materiály atd.) na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni, což umožní poskytovatelům vzdělávání (např. technickým školám, univerzitám) vytvořit kurzy o ekologickém zemědělství jako součást učebních osnov a představit inovativní řešení zaměřená na odvětví ekologické produkce (výroba, zpracování, maloobchod a spotřeba). Budou zřízeny sítě ukázkových zemědělských podniků EU zaměřené na konkrétní témata s cílem podporovat participativní přístup (šíření). Prostřednictvím*

budoucí sítě SZP budou podporovány osvědčené postupy a synergie s projekty EIP-AGRI a

- *povzbuzovat členské státy, aby zahrnovaly nárůst ekologické akvakultury do svých revidovaných víceletých národních strategických plánů pro akvakulturu a aby lépe využívaly možností, které pro dosažení tohoto účelu nabízí ENRAF na období 2021–2027. Komise rovněž umožní výměnu osvědčených postupů a inovací v oblasti ekologické akvakultury v souvislosti s otevřenou metodou koordinace.*

2.2. Vypracování odvětvové analýzy ke zvýšení transparentnosti trhu

Pro utváření, sledování a hodnocení politiky EU v oblasti ekologické produkce je zásadní dostupnost údajů, zejména pokud jde o výrobu, ceny v rámci dodavatelského řetězce pro ekologické potraviny, obchod, preference spotřebitelů a konkrétní marketingové kanály. Další aktivity zabývající se pravidelným shromažďováním, analýzou a šířením stávajících údajů zvýší transparentnost odvětví ekologické produkce a důvěru v něj.

Opatření 10: *Za účelem poskytnutí komplexního přehledu o tomto odvětví si Komise stanovila počínaje rokem 2021 tyto úkoly:*

- *zveřejňovat pravidelné zprávy o ekologické produkci v EU na základě údajů Eurostatu, které obsahují zejména informace o plochách, podnicích zapojených do ekologické produkce a o nejdůležitějším produkčním odvětví, a*
- *zveřejňovat výroční zprávu o dovozu ekologických produktů ze třetích zemí.*

Zúčastněné strany, orgány veřejné správy a akademická obec mají také stále větší zájem o přístup k přesným a aktuálním údajům o ekologických produktech. Tento typ transparentnosti pomůže vybudovat důvěru mezi hospodářskými subjekty v potravinovém řetězci, zajistí, aby výroba odpovídala trendům spotřeby, a nakonec umožní hospodářským subjektům přijímat lepší rozhodnutí o výrobě a investicích.

Opatření 11: *Počínaje rokem 2022 si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *ve spolupráci s členskými státy zintenzivnit shromažďování údajů o trhu a rozšířit analýzu středisek EU pro sledování trhu na ekologické produkty.*

2.3. Podpora organizování potravinového řetězce

Ekologické zemědělství se vyznačuje roztržitostí, kdy producenti mají přístup jen k omezenému počtu zpracovatelů a maloobchodníků. Nerovnováha v potravinovém řetězci, která omezuje vyjednávací sílu ekologických zemědělců, se může zvyšovat, neboť se zvyšuje celkový podíl ekologických produktů na trhu v potravinářském odvětví.

Pro zlepšení organizace mezi různými účastníky ekologického dodavatelského řetězce mohou ekologičtí zemědělci, kteří vytvoří „organizaci producentů“ nebo se k takové organizaci připojí²⁵, využít financování z EU v rámci SZP a podporu a financování v rámci společné organizace trhu s produkty rybolovu a akvakultury a ENRAF. Operační programy pokrývající produkci ekologického ovoce a zeleniny získají vyšší míru spolufinancování. V současné době však existuje jen málo poznatků o stupni koncentrace v ekologické produkci a o tom, zda její organizace vyžaduje zvláštní pozornost.

Drobní zemědělci v EU čelí relativně vysokým nákladům a byrokracií spojené s certifikací ekologických produktů. Nařízení 2018/848 o ekologické produkci zavede systém „skupinové certifikace“ umožňující zemědělským podnikům splňujícím určitá kritéria vytvořit skupinu s jinými malými zemědělskými podniky s cílem snížit náklady na kontrolu a certifikaci a s tím spojenou administrativní zátěž. Toto ustanovení rovněž posílí místní sítě a zlepší možnosti odbytu.

Opatření 12: *Počínaje rokem 2021 si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *provést analýzu stupně organizace v dodavatelských řetězcích v odvětví ekologické produkce a po konzultaci se zástupci organizací producentů a dalšími zúčastněnými stranami určit způsoby, jak ji zlepšit, a*
- *prozkoumat zákonnou možnost, jak vytvořit konkrétní organizace producentů ekologického zemědělství nebo jak se k nim připojit, a případně vyzvat členské státy k přidělení finančních prostředků za tímto účelem. Organizace producentů mají větší tržní sílu a mohou obecně pomoci posílit postavení ekologických zemědělců v zemědělsko-potravinářském dodavatelském řetězci, zejména pokud čelí nekalým obchodním praktikám²⁶. Pokud existují dostatečné důkazy o tom, že dochází k nekalým obchodním praktikám, které postihují ekologické producenty, Komise je bude řešit pomocí všech nástrojů, které má k dispozici.*

Opatření 13: *Počínaje rokem 2022 si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *zvyšovat povědomí a poskytovat lepší informace o „skupinové certifikaci“, která drobným zemědělcům umožňuje sdílet náklady a administrativní zátěž certifikace v souladu s nařízením 2018/848 o ekologické produkci.*

²⁵ Za „organizaci producentů“ lze považovat jakýkoliv typ subjektu, který byl vytvořen z iniciativy výrobců v konkrétním odvětví (horizontální spolupráce) za účelem splnění jednoho nebo více konkrétních cílů uvedených v nařízení (EU) č. 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty – bez ohledu na to, zda je či není formálně uznán podle článku 152 nebo 161. Jsou pod kontrolou producentů a mohou mít různé právní formy, např. zemědělská družstva, sdružení zemědělců nebo soukromé společnosti, jejichž akcionáři jsou producenti.

²⁶ Nedávná studie organizací producentů dospěla k závěru, že „organizace producentů mají také lepší předpoklady než jednotliví zemědělci k tomu, aby odolávaly praktikám obchodních partnerů, které jsou vnímány jako nespravedlivé vůči zemědělcům nebo které neodpovídají smluvním podmínkám“: <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/2c31a562-eef5-11e9-a32c-01aa75ed71a1/language-en>.

2.4. Posílení místních a malých zpracovatelů a podpora krátkého obchodního cyklu

Ekologické zemědělství se rozvinulo hlavně na úrovni prvovýroby, zatímco ekologické zpracování je méně rozvinuté a regulované. Proto je za účelem vytvoření nové hodnoty pro spotřebitele důležité také investovat do šetrných technik zpracování a udržitelných a opakovaně použitelných obalů a dosáhnout lepšího porozumění otázkám kvality a bezpečnosti v dodavatelských řetězcích v odvětví ekologické produkce, a to v kombinaci s předpisy.

Další výzvou pro dodavatelské řetězce v odvětví ekologické produkce je minimalizace vzdáleností, které potraviny urazí mezi místem výroby a místem spotřeby, a dopadů změny klimatu, což vyžaduje zjednodušení logistiky ekologické produkce a sítí zemědělských vstupů²⁷. To umožní malým ekologickým producentům se sídlem v odlehlých oblastech najít odbytiště pro svoji produkci a mít užitek z přidané hodnoty svého ekologického statusu.

Hospodářské subjekty se ale často zdráhají přecházet na ekologickou produkci kvůli nedostatku organizovaných a účinných komerčních dodavatelských řetězců v tomto odvětví. Kromě průřezových problémů, kterým čelí zemědělsko-potravinářské dodavatelské řetězce, může distribuce v odvětví ekologické produkce přinášet vysoké provozní náklady a nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou.

Výměna zkušeností a znalostí může podpořit vytváření místních trhů s potravinami a krátkých dodavatelských řetězců a zachovat neporušenost ekologické kvality produktu. Důležité jsou také specializované programy a účast ve venkovských sítích.

Ekologická produkce může pomoci stimulovat nové obchodní modely. Při integraci ekologického zemědělství a dalších místních aktivit za účelem zvýšení turistické atraktivit²⁸ také těch oblastí, které jsou mimo hlavní turistickou trasu, se osvědčily „biodistrikty“. „Biodistrikt“ je zeměpisná oblast, kde zemědělci, veřejnost, turistické kanceláře, sdružení a veřejné orgány uzavírají dohodu o udržitelném řízení místních zdrojů na základě ekologických zásad a postupů. Cílem je maximalizovat hospodářský a sociokulturní potenciál daného území. Každý „biodistrikt“ zahrnuje aspekty životního stylu, výživy, vztahů mezi lidmi a přírodou. Výsledkem je místní zemědělská produkce, kterou zákazníci ocení, a proto má vyšší tržní hodnotu.

Opatření 14: *Počínaje rokem 2023 si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *spolupracovat s členskými státy a zúčastněnými stranami na podpoře místních a malých zpracovatelů, v souladu s cílem nařízení 2018/848 o ekologické produkci směřovat ke „kratším dodavatelským řetězcům v odvětví ekologické produkce, které přinášejí environmentální a sociální výhody“ jako součást svých snah o podporu obchodu s ekologickými produkty na jednotném trhu EU. Tato akce bude posílena*

²⁷ Stolze a kol.: „Organic in Europe, expanding beyond a niche“, Organics in Europe, prospects and development, 2016 („Ekologická produkce v Evropě, expanze nad rámec úzce vymezeného segmentu“, Ekologická produkce v Evropě, výhledy a vývoj, 2016).

²⁸ FAO, „The experience of Bio-districts in Italy“ (Zkušenosti s biodistrikty v Itálii): <http://www.fao.org/agroecology/database/detail/en/c/1027958/>.

cíleným výzkumem a inovacemi v rámci programu Horizont Evropa, včetně podpory využívání digitálních technologií, a

- *vybízet členské státy, aby podporovaly rozvoj a provádění „biodistriků“.*

Opatření 15: *Jelikož ekologické zemědělství může zlepšit sociální začleňování ve venkovských oblastech a zároveň podpořit důstojné pracovní a životní podmínky, Komise si od roku 2022 stanovila tyto úkoly:*

- *pomáhat členským státům při navrhování opatření pro ekologické zemědělství ve venkovských oblastech, která podporují rovnost žen a mužů a mladé zemědělce / zaměstnanost mladých lidí, což by mohlo zahrnovat sdílení osvědčených postupů.*

2.5. Zlepšování výživy zvířat v souladu s ekologickými pravidly

Ekologický chov zvířat musí splňovat přísné normy EU pro dobré životní podmínky zvířat a uspokojovat druhově specifické etologické potřeby zvířat v souladu s přístupem EU ke zdraví zvířat zaměřeným na prevenci nemocí. Základní doplňkové látky v krmivech, jako jsou vitamíny, se stále častěji vyrábějí fermentací s geneticky modifikovanými mikroorganismy (GMM)²⁹. Vzhledem k tomu, že tato výrobní technologie není v souladu s ekologickými zásadami, a protože průmysl doplňkových látek nemusí nutně žádat o povolení doplňkových látek vyrobených z konvenčních mikroorganismů, v ekologickém chovu hospodářských zvířat narůstají problémy s dodávkami základních doplňkových látek.

Kromě zvýšení dostupnosti krmných bílkovin z místních zdrojů by měly být nalezeny alternativní zdroje bílkovin pro krmení, aby byla zajištěna udržitelná a diverzifikovaná výživa zvířat. Ty by mohly zahrnovat hmyz, mořské zásoby krmiva (např. řasy) a vedlejší produkty z biohospodářství (např. odpad z rybolovu a akvakultury). Standardy ekologického krmení zvířat by navíc měly být aktualizovány.

Opatření 16: *Komise má v úmyslu:*

- *podporovat výzkum a inovace podle programu Horizont Evropa týkající se alternativních zdrojů organických vitamínů a jiných látek, které by se mohly ukázat jako nezbytné, a alternativních zdrojů bílkovin s ohledem na jejich technickou a ekonomickou proveditelnost,*
- *prozkoumat prostředky na podporu použití doplňkových látek vyráběných bez GMM, krmiv založených na hmyzu a zásob mořských krmiv a*

²⁹ U doplňkových látek vyrobených pomocí GMM v uzavřeném nakládání musí hospodářský subjekt prokázat, že doplňková látka neobsahuje žádné stopy produkujících mikroorganismů, zejména žádné stopy rekombinantní DNA.

- *přijmout v roce 2022 iniciativu EU pro řasy na podporu produkce řas v EU a na podporu odvětví řas v EU s cílem zajistit dodávky řas jako alternativní krmné suroviny pro ekologické zemědělství.*

2.6. Posílení ekologické akvakultury

Ekologická akvakultura může pomoci uspokojit poptávku spotřebitelů po diverzifikovaných vysoce kvalitních potravinách vyráběných způsobem, který respektuje životní prostředí a zajišťuje dobré životní podmínky zvířat. Může také pomoci vyplnit mezeru mezi poptávkou po produktech akvakultury v EU a produkcí udržitelných produktů akvakultury a uvolnit tlak na populace žijící ve volné přírodě.

***Opatření 17:** Počínaje rokem 2022 má Komise v úmyslu:*

- *podporovat výzkum a inovace týkající se alternativních zdrojů živin, chovu a dobrých životních podmínek zvířat v akvakultuře, podporovat investice do přizpůsobených polykultur a multitrofických akvakulturních systémů a podporovat činnosti líhni a chovných stanic pro mladé živočichy pocházející z ekologické akvakultury a*
- *zjišťovat a podle potřeby řešit specifické překážky růstu ekologické akvakultury EU.*

Nové pokyny pro udržitelný rozvoj akvakultury EU, které by měly být přijaty Komisí na jaře 2021, povzbudí členské státy a zúčastněné strany, aby podporovaly růst ekologické produkce.

OSA 3: EKOLOGICKÉ PRODUKTY JDOU PŘÍKLADEM: ZLEPŠENÍ PŘÍSPĚVKU EKOLOGICKÉHO ZEMĚDĚLSTVÍ K UDRŽITELNOSTI

Udržitelné a odolné odvětví zemědělství a akvakultury závisí na větší biologické rozmanitosti, která je zásadní pro zdravý ekosystém a nezbytná pro zachování koloběhu živin v půdě, pro čistou vodu a opylovače. Větší biologická rozmanitost umožňuje zemědělcům lépe se přizpůsobit změně klimatu. Odvětví ekologické produkce je ze své podstaty orientováno na vyšší environmentální standardy, které má zakotvené ve svých cílech a zásadách.

Se zvyšováním globální teploty a rostoucí nepředvídatelností počasí je důležité posílit úlohu, kterou v boji proti změně klimatu hraje zemědělství, včetně zemědělství ekologického. Extenzivní zemědělské postupy a využívání energie z obnovitelných zdrojů namísto fosilních paliv poskytují odvětví ekologického zemědělství příležitost k lepšímu využívání zdrojů a ke snížení odpadu a emisí uhlíku.

Tento akční plán se zaměřuje výhradně na podporu ekologického zemědělství a jeho příspěvku k udržitelnosti. Ekologická produkce má však ještě potenciál svůj dopad na životní prostředí zlepšit. Environmentální stopu produkce potravin řeší v širším měřítku strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“.

Pro dosažení těchto cílů bude klíčový výzkum. V této souvislosti **vyhradí Evropská komise nejméně 30 % příštích výzev souvisejících s intervenční oblastí 3 „Zemědělství, lesnictví a venkovské oblasti“** klastru 6 programu Horizont Evropa

tématům, která jsou specifická pro odvětví ekologické produkce nebo jsou pro něj relevantní.

3.

3.1. Snížení klimatické a environmentální stopy

Zemědělství a akvakultura hrají klíčovou úlohu při plnění ambicí EU v oblasti uhlíkové neutrální Evropy do roku 2050 spočívající ve snížení emisí skleníkových plynů. Ekologické zemědělství využívá řadu postupů řízení, které přispívají ke zmírňování změny klimatu a mají další výhody pro životní prostředí a biologickou rozmanitost.

V posledních letech došlo k rychlému nárůstu veřejného i soukromého zájmu o informace o životním prostředí nad rámec informací, které v současnosti nabízí logo pro ekologickou produkci. Spotřebitelé se stále více zajímají o dopady produktů na životní prostředí, aby mohli činit rozhodnutí založená na udržitelnosti. Taková rozhodnutí by podpořila cíl nulového znečištění přijatý v EU. Jak bylo oznámeno v akčním plánu pro oběhové hospodářství a v programu pro spotřebitele, Komise navrhne opatření na boj proti klamavé ekologické reklamě (tzv. greenwashingu).

Opatření 18: *Počínaje rokem 2022 si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *ve spolupráci se zúčastněnými stranami podniknout kroky³⁰ k vytvoření pilotní sítě uhlíkově neutrálních ekologických zemědělských podniků za účelem sdílení osvědčených postupů.³¹ K této pilotní síti by mohla přispět navrhovaná mise v oblasti zdravé půdy a potravin, zejména prostřednictvím rozmístění živých laboratoří a majáků a dalších činností podporujících uhlíkové zemědělství.*

3.2. Zvyšování genetické biologické rozmanitosti a zvyšování výnosů

Úloha ekologického zemědělství při zachování zdravého ekosystému, respektování biologické rozmanitosti a existence přirozených predátorů a zachování ekologické rovnováhy je dobře známá. Nařízení 2018/848 o ekologické produkci zavádí konkrétní cíle a související zásady ochrany biologické rozmanitosti, které posílí roli ekologických zemědělců jako propagátorů ochrany biologické rozmanitosti. V rámci strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ Komise rovněž přezkoumá směrnice o uvádění osiva na trh s cílem usnadnit registraci odrůd osiva, včetně těch, které se používají pro ekologické zemědělství, a rozvíjet opatření na zachování genetických zdrojů a vyvíjet osiva s vyšší genetickou variabilitou a širším potenciálem biologické rozmanitosti.

³⁰ Po dokončení modulů týkajících se emisí skleníkových plynů a hospodaření s živinami v rámci nástroje pro udržitelnost zemědělských podniků.

³¹ Odhad uhlíkové stopy by měl být v souladu s metodami vypracovanými Evropskou komisí a zejména metodou stanovení environmentální stopy produktu a environmentální stopy organizace (PEF/OEF) ve smyslu doporučení Evropské komise ze dne 9. dubna 2013 (2013/179/EU).

Ekologické plodiny dosahují ve srovnání s konvenčními plodinami nižšího výnosu. Odstranění rozdílu ve výnosech je zásadní pro zajištění hospodářské životaschopnosti, zejména u těch plodin, u nichž je rozdíl ve výnosech stále relativně vysoký.

Opatření 19: *Za účelem zvýšení biologické rozmanitosti a zvýšení výnosů má Komise v úmyslu:*

- *počínaje rokem 2022 vyčlenit finanční prostředky v rámci programu Horizont Evropa na podporu zachování a využívání genetických zdrojů, předšlechtitelských a šlechtitelských činností a dostupnosti ekologických osiv, a dále přispět k vývoji ekologických heterogenních rozmnožovacích materiálů rostlin³² a odrůd rostlin vhodných pro ekologickou produkci,*
- *zřídit síť ukázkových zemědělských podniků v EU na podporu participativního přístupu (šíření). Prostřednictvím budoucí sítě SZP budou podporovány osvědčené postupy a synergie s projekty EIP-AGRI,*
- *posílit zemědělské poradenské služby, zejména jako součást zemědělského znalostního a inovačního systému (AKIS), s cílem podpořit výměnu znalostí o materiálech vhodných pro ekologické zemědělství a*
- *podporovat výzkum a inovace v oblasti zlepšování ekologických výnosů.*

3.3. Alternativy ke sporným vstupům a jiným přípravkům na ochranu rostlin

Ekologické zemědělství je oceňováno za omezení vstupů mimo zemědělský podnik. Ekologické právní předpisy povolují používání určitého souboru přípravků na ochranu rostlin s nižším dopadem na životní prostředí a na půdu. Některé látky však poškozují půdní faunu a po úniku do podzemních vod mohou ohrozit vodní druhy. Je proto důležité nadále hledat cesty k postupnému vyřazení nebo nahrazení sporných vstupů v ekologickém zemědělství, jako je měď, a vyvinout alternativy k těmto produktům, které by ekologickým zemědělcům umožnily chránit plodiny.

Opatření 20: *Komise:*

- *počínaje rokem 2023 zamýšlí vyčlenit v rámci programu Horizont Evropa finanční prostředky na výzkumné a inovační projekty v oblasti alternativních přístupů ke sporným vstupům, přičemž zvláštní pozornost bude věnována mědi a dalším látkám podle posouzení Evropského úřadu pro bezpečnost potravin, a*
- *počínaje rokem 2022 na základě chystaného nařízení o pesticidech a prostřednictvím zlepšení poradenských služeb pro zemědělské podniky, zejména AKIS, v případě potřeby podpoří používání náhradních řešení ochrany rostlin, jako například těch, které obsahují biologické aktivní látky.*

³² Ekologický heterogenní materiál: rozmnožovací materiál rostlin, který nepatří k určité odrůdě, ale spíše do skupiny rostlin v rámci jediného botanického taxonu.

3.4. Zlepšování životních podmínek zvířat

Ekologické zemědělství již hraje důležitou roli při zlepšování životních podmínek zvířat, což je nedílnou součástí udržitelnosti potravinových systémů. Lepší životní podmínky zvířat zlepšují zdraví zvířat a kvalitu potravin, snižují potřebu léků a mohou přispět k zachování biologické rozmanitosti. V souladu se strategií „od zemědělce ke spotřebiteli“ je třeba přijmout opatření k dalšímu zlepšení životních podmínek zvířat a mobilizovat přitom všechny dostupné nástroje pro zlepšení reakcí na očekávání a požadavky občanů. I když Komise přezkoumá právní předpisy týkající se dobrých životních podmínek zvířat s cílem zajistit v konečném důsledku vyšší úroveň těchto podmínek, ekologické zemědělství by mělo z hlediska ochrany dobrých životních podmínek zvířat zůstat vzorem a mělo by pro spotřebitele znamenat záruku, že se zvířata bude v celém řetězci dobře zacházeno a že budou moci naplnit své přirozené potřeby a chování, ať už v zemědělském podniku nebo během přepravy, neboť zvířata by měla být ušetřena veškeré zbytečné bolesti, strachu nebo utrpení, a to i během porážení.

Opatření 21: *V souvislosti s Platformou EU pro dobré životní podmínky zvířat si Komise stanovila tyto úkoly:*

- *pokračovat ve spolupráci s členskými státy a občanskou společností při hledání konkrétních a operativních způsobů dalšího zlepšování životních podmínek zvířat v ekologické produkci.*

3.5. Účinnější využívání zdrojů

Politiky oběhového hospodářství staví účinné využívání zdrojů do středu rozhodování, zajišťují přidanou hodnotu a umožňují delší jednorázové i opakované používání zdrojů, čímž se snižuje množství odpadu, minimalizuje se poptávka po zdrojích (jako je voda, fosilní paliva a energie), zlepšuje se účinnost a snižují se náklady.

Za posledních 50 let se ekonomická úloha plastů neustále zvyšovala a plasty se staly důležitými pro rostoucí počet produktů a produktových řetězců. Výroba plastů a spalování plastového odpadu však vedou k významným emisím skleníkových plynů³³.

V ekologickém zemědělství se stále používá velké množství plastů: v mulčovacích fóliích, sklenících a tunelech, silážních fóliích, sítích pro skladování krmiv, šňůrách pro chov měkkýšů a obalech. Kromě zlepšování opakovaného používání, sběru a recyklace konvenčních plastů potřebují zemědělci jasnější pokyny ohledně toho, kdy mohou plasty na bázi biologických materiálů a biologicky rozložitelné plasty přispívat k oběhovému hospodářství.

Opatření 22: *Komise má v úmyslu:*

³³ COM(2018) 16 final – sdělení „Evropská strategie pro plasty v oběhovém hospodářství“.

- *přijmout rámec pro plasty na bázi biologických materiálů, kompostovatelné a biologicky rozložitelné plasty³⁴, který bude obsahovat zásady a kritéria, podle nichž může být používání udržitelných biologických materiálů přínosné pro životní prostředí. Tento rámec bude zahrnovat všechny plasty, včetně těch pro použití ve všech typech zemědělské produkce, a bude mít proto rovněž velký význam pro ekologické zemědělství, které jde příkladem v oblasti udržitelnosti.*

Některé zemědělské postupy jsou hlavní příčinou, proč není možné dosáhnout dobrého stavu sladkých a mořských vod v EU podle rámcové směrnice o vodě a rámcové směrnice o strategii pro mořské prostředí. Hlavním důvodem je znečištění způsobené rozptýlením živin (dusík a fosfor) a pesticidů. Přibližně 38 % útvarů povrchových vod v EU je vystaveno tlaku způsobenému difúzním znečištěním (jedním z hlavních zdrojů tohoto znečištění je zemědělská produkce (25 %)), odběrem vody pro zavlažování a hydromorfologickými změnami (např. v důsledku odvodňování)³⁵. Změna klimatu zvýší potřebu zavlažování v EU a sníží dostupnost vody.

Opatření 23: *Komise si stanovila tyto úkoly:*

- *podporovat účinnější a udržitelnější využívání vody, zvýšené využívání obnovitelné energie a čisté dopravy a také omezení uvolňování živin, a to ve všech druzích zemědělského hospodaření. Při tomto úsilí má jít ekologické zemědělství příkladem a členské státy do něj budou zapojeny prostřednictvím svých strategických plánů SZP, jakož i nových strategických pokynů pro akvakulturu a fondu ENRAF.*

ZÁVĚR

K dosažení ambiciózního cíle začít do roku 2030 využívat 25 % zemědělské půdy k ekologickému zemědělství a významně rozšířit ekologickou akvakulturu, jak je uvedeno ve strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“ a strategii biologické rozmanitosti, je nutné poskytnout odvětví ekologické produkce nástroje vytvářející podmínky, které mohou podnítit změnu v zemědělství a akvakultuře EU, jež povede k vysokým standardům kvality, jichž si spotřebitelé v EU váží. Tento cíl proekologické zemědělství navíc významně přispěje k dosažení dalších cílů předpokládaných ve strategii v oblasti biologické rozmanitosti a ve strategii „od zemědělce ke spotřebiteli“, např. cíle snížení pesticidů a cíle snížení přebytku živin, a zároveň pomůže EU při jejím směřování ke splnění cíle nulového znečištění pro netoxické životní prostředí.

EU má při podpoře změn v zemědělských postupech vedoucí úlohu. Vyšší podíl ekologické produkce je zásadní pro přechod k udržitelnějšímu odvětví zemědělství a akvakultury, ve kterém zemědělci dosahují spravedlivých příjmů a které přispívá k tomu, aby evropské venkovské a pobřežní oblasti byly oblastmi plnými života.

³⁴ Jak bylo oznámeno v evropské strategii pro plasty v oběhovém hospodářství – COM(2018) 28 final – a v akčním plánu pro oběhové hospodářství – COM(2020) 98 final.

³⁵ SWD(2019) 439 final – pracovní dokument útvarů Komise „Kontrola účelnosti rámcové směrnice o vodě“.

Komise bude sledovat dosažené pokroky a za tímto účelem bude každoročně podle potřeby pořádat veřejná návazná setkání se zástupci Evropského parlamentu, členských států, poradních orgánů Unie a zúčastněných stran. Komise rovněž zveřejní pololetní zprávy o pokroku – včetně srovnávacího přehledu – a představí je na specializovaných akcích a v roce 2024 také vypracuje hodnocení v polovině období týkající se tohoto akčního plánu, které bude předloženo na konferenci na vysoké úrovni. Aby se zvýšilo povědomí o ekologické produkci, bude Komise rovněž každoročně organizovat celoevropský „Den ekologické produkce“.